

Introducere

În ziua de 26 iunie 1975, la prânz, murea la Roma Monseniorul Escrivá de Balaguer. Câteva ore mai târziu, rămășițele sale pământești se odihneau pe podeaua capelei consacrate „Sfintei Maria”, în sediul central al Opus Dei. Mons Álvaro de Portillo, pe atunci secretar general al Lucrării, a depus câțiva trandafiri roșii pe picioarele fondatorului, repetând versetul sfântului Paul: Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona! (Rom 10,15) (Cât de frumoase sunt picioarele celor ce vestesc evanghelia păcii, ale celor ce vestesc lucrurile bune!)

Ar fi fost un splendid epitaf. Toți cei care l-au cunoscut și au lucrat alături de el – chiar pentru puțin timp – au remarcat într-o clară unanimitate bucuria lui. Privirea lui senină și curată era captivantă într-un mod cordial. Era un om al lui Dumnezeu, care deborda de simpatie și de umanism: inspira pace, bucurie, seninătate, mulțumire, dorința de a-i sluji pe ceilalți.

„Nu-mi amintesc de nimeni – a scris don Manuel Aznar câteva zile mai târziu – care, cu atâta spontaneitate, cu o naturalețe atât de admirabilă, să unească într-un singur aspect naturalul și supranaturalul; Dumnezeu și omul; omul și Dumnezeu. Această lucrare extrem de dificilă, de a păstra prezente inspirațiile supranaturale în mijlocul celor mai mărunte trivialități ale existenței omenești, era îndeplinită de către fondatorul

Opus Dei fără nici cea mai mică aparență de efort, fără scrâșnete din dinți în momentul ajustării neliniștilor de dincolo la realitățile de aici”.

A trăit pentru Dumnezeu și a fost minunat de uman. Pentru îndeplinirea Lucrării pe care Domnul i-a cerut-o, a primit daruri care l-au făcut atrăgător în plan omenesc. Și, în același timp, surprinzător, pentru că în prezența unui fondator se caută totdeauna ceva rar, neobișnuit. „Eu făceam acte de credință, pentru a mă convinge că mă aflu în fața fondatorului Opus Dei, într-atât de natural și de afectuos era”, a comentat un preot din Jaén, când l-a cunoscut în Pozoalbero (Jerez de la Frontera), într-o zi din noiembrie 1972. Altul s-a mirat de „naturaletăea cu care ascunde marea sa personalitate supranaturală”. Dar – a adăugat – „aceasta debordează. Nu poate să ascundă cât este de plin de Dumnezeu”.

De aceea, nu este ușor de explicat cine a fost și ce a făcut. Sunt multe și foarte bogate fațetele personalității și ale doctrinei sale. Pe de altă parte, acestea se întrepătrund și sunt atât de legate în viața sa firească și plină de forță, încât rezistă analizei: nu se poate diviza această existență atât de încărcată de omenesc și de divin până în cele mai mici detalii.

Am încercat totuși să consemnez în această carte câteva manifestări ale personalității sale în integritatea sa pentru că, așa cum am spus, mi se pare foarte dificil să descriu imaginea de plenitudine pe care o păstrez de când l-am cunoscut personal, la 8 septembrie 1960. În mica grădină a Colegiului Mayor Aralar din Pamplona, împreună cu peste o sută de studenți, l-am asaltat cu întrebări timp de aproape o oră. Am învățat destule în acea după-amiază. Am fost mișcat în adâncul ființei mele. M-a surprins simțul umorului. Toți am râs mult. Am fost convins că sunt foarte aproape de Dumnezeu. Și, în plus, poate ca o sinteză a tuturor acestora, am fost foarte fericit: a fost o oră excepțional de plăcută.

Nu-mi imaginasem că Mons. Escrivá de Balaguer avea atâta simpatie, o asemenea capacitate de a-i înțelege pe studenți: cunoștea în profunzime neliniștile noastre, vorbea – chiar și cu expresiile specifice – pe limba noastră și se folosea de aceasta ca să ne ceară mult, ca să ne împingă în sus, făcându-ne să ieșim din inerție. (Șapte ani mai târziu, am întâlnit în Vallecas o reacție asemănătoare, când un muncitor, ai cărui fii erau elevi

ai lui Tajamar, mi-a spus: Pe preotul ăsta chiar îl înțelegem; vorbește la fel ca noi...).

Dar abilitatea naturală de a se face înțeles, rapiditatea cu care găsea răspunsurile, farmecul său și căldura omenească nu aveau nimic de a face cu dorința de a câștiga simpatie. Totul era puternic, spontan, adevărat. Așa cum era autentică și încrederea lui în noi – în acea vară a anului 1960, eu eram la jumătatea studiilor –, datorită căreia ne-a făcut să ne deschidem sufletele spunându-ne lucruri extrem de intime. Manifesta, de asemenea, o nelimitată capacitate de a iubi, care ajungea de la cele mai mărețe lucruri – relația cu Dumnezeu, dragostea față de Fecioara Maria, extinderea Bisericii în țări din Asia și Africa – până la cele mai mărunte: muștrarea pentru neglijența de a fi lăsat deschis un oblon – se vedea din grădină – expunând astfel mobila din cameră la soarele puternic de la prânz; o grijă afectuoasă pentru un braț în ghips, care rareori lipsește într-un grup numeros de tineri... Totul, presărat cu anecdote foarte amuzante.

Viața fondatorului Opus Dei iese din aproape orice tipar: nu bea alcool, dar – făcând o glumă cu o marcă faimoasă de coniac în Spania, „Fundador”, – vorbea despre sine spunând că un fondator bun este cel îmbuteliat... Pentru că se considera, cu umilință, un fondator fără fundament.

José Ortego, profesor de drept penal, avea dreptate când i-a răspuns unui ziarist, la 26 iunie 1975: „Am citit o biografie a lui don Josemaría Escrivá. Apoi m-am gândit la el; și am ajuns la concluzia că don Josemaría nu poate fi cuprins într-o biografie. Personalitatea sa puternică îl depășește pe oricine a încercat să descrie cum era. Oricât de numeroase și de bine ordonate ar fi informațiile, oricât de pline de semnificație ar fi anecdotele, lipsește intensitatea și complexitatea vieții, pe care doar cunoașterea directă o poate atinge”.

Din fericire, s-au putut filma – după ce a fost învins refuzul său continuu, de-a lungul anilor – multe episoade din ultima etapă a vieții sale. Cred că o jumătate de oră de imagini ale fondatorului Opus Dei, vorbind despre Dumnezeu și răspunzând întrebărilor unor persoane foarte diferite, ajută mai mult la această cunoaștere directă, mai bine decât tot ce se va spune aici.

Și sunt, de asemenea, cărțile sale, care au atins tiraje enorme în întreaga lume. Și scrierile sale inedite: pentru că, așa cum spunea de multe ori, făcând un joc de cuvinte cu numele său de familie, **Escrivá scrie**¹. În aceste texte se pot regăsi – mai mult decât în aceste pagini – adevărata dimensiune și profunzime a vieții sale.

Cu toate acestea, mi s-a părut imperios necesar să încerc să îl portretizez pe acest sacerdot al lui Dumnezeu. Mi-am asumat riscul de a oferi o viziune parțială asupra unei realități pline de semnificații. Și, aproape dintr-un condei, în grabă, după ce am dedicat câteva săptămâni pentru documentare, am scris aceste pagini, în noiembrie și decembrie 1975. Mi s-au părut sărăcăcioase, pline de lacune, și am hotărât să le completez cu mai mult calm, deși editorul cu care discutaseam proiectul voia să le trimită la tipografie chiar atunci, întrucât credea că erau suficient de bune. Am retușat unele amănunte de-a lungul anului 1976, fără ca, totuși, să adaug nimic, păstrând, practic, abordarea, structura și formatul inițial.

Să nu se aștepte, prin urmare, cititorul la o biografie exhaustivă. În mâinile sale se află un profil, câteva impresii care, deși se bazează pe fapte și date istorice, nu urmează o ordine cronologică. Întâmplări și scrieri din epoci diferite sunt alăturate și se întrepătrund liber, pentru a schița rapid trăsăturile fondatorului Opus Dei pe care, în fiecare caz, încerc să le scot în evidență. Cei care l-au cunoscut – personal, din scrierile sale sau din filmări – vor confirma că multe lucruri importante nu apar aici.

Poate că aceste însemnări ajută, totuși, la reconsiderarea vieții și a scrierilor fondatorului Opus Dei. S-ar îndeplini atunci scopul pe care l-a urmărit această carte: acela de a face cunoscută puțin mai mult marea personalitate a Mons. Escrivá de Balaguer, căruia îi plăcea să treacă neobservat, ca în mottoul vieții lui: **este în natura mea să mă ascund și să dispar, pentru ca să strălucească doar Isus.**

În urmă cu mulți ani, un ziarist de la cotidianul londonez The Times îl descria astfel: „Caracteristica sa cea mai surprinzătoare este, în orice caz, absoluta sa normalitate. În modul său de a fi nu este nimic fanatic sau dominator, nici una dintre acele trăsături șocante pe care

¹ **N.tr.** Joc de cuvinte, **Escrivá escribe**, în limba spaniolă v citindu-se asemănător cu **b.**

oamenii se așteaptă să le găsească la un mare fondator sau la un lider. Ar putea cu ușurință să facă să treacă neobservate forța magnetismului său, energia sa spirituală. Statura și greutatea sa sunt normale; fața sa, palidă dar rotundă, este aproape tot timpul surâzătoare. Este căldură – duioșie – în expresia ochilor săi căprui. Rapiditatea răspunsurilor și gesturile care îi însoțesc cuvintele dezvăluie o neliniște puternică. Atacă problemele în mod direct și personal și intră în profunzime, fără să se piardă în amănunte. Abordează problemele în toată amploarea lor și cu îndrăzneală. Are încredere în ceilalți și delegă responsabilități cu ușurință. Sunt subliniate mereu independența și responsabilitatea individuală a membrilor Opus Dei. Lasă impresia puternică a unei persoane foarte umane, fericite, care ar fi avut multe în comun cu sir Thomas Moore, pe care, cu siguranță, l-a ales drept unul dintre sfinții protectori ai Lucrării sale”.

Acel ziarist a subliniat o trăsătură dominantă: impresia de normalitate pe care o lăsa personalitatea extraordinară a fondatorului Opus Dei. Aceasta este, probabil, una dintre cele mai prețioase moșteniri lăsate de el: pentru a fi foarte divini, trebuie să fim foarte umani. A învățat mii de oameni din întreaga lume să copieze naturațea vieții cotidiene a lui Isus Cristos – Dumnezeu Perfect, Om Perfect – în anii săi de muncă ascunsă. Cristos a fost tot timpul Modelul unic de căutare a sfințeniei – sfințenie autentică, fără eufemisme – în ocupațiile și în împrejurările obișnuite ale vieții. Greu ar fi putut răspândi acest mesaj Mons. Escrivá de Balaguer, dacă Dumnezeu nu l-ar fi făcut profund uman, cordial și simplu. Deși uneori a suferit, pentru că unii nu înțelegeau sau nu încercau să înțeleagă, și a trebuit să își facă iertată **ciudățenia de a nu fi ciudat**. Și există, într-adevăr, o tendință accentuată de a prețui aparențele, artificialul, extraordinarul, fără a realiza profunzimea – umană și divină – a cotidianului. Uneori, pentru a explica mai bine acest lucru, Mons. Escrivá amintea comentariul pe care unii îl fac în fața frumuseții unor trandafiri abia culeși, cu petale fine și bine conturate – **parcă ar fi din mătase** – pentru că preferă artificialul.

În viața și în doctrina sa, umanul și divinul se întrepătrund de o asemenea manieră încât nu este deloc ușor să ne dăm seama în multe

momente dacă este vorba despre o caracteristică a personalității sale sau despre un rod al harului lui Dumnezeu, care acționează aparent natural. A văzut foarte bine părintele Sancho, dominican, când a afirmat, cu rigoare teologică: „Impresia pe care o am despre el este aceea a unui om foarte virtuos care în simplitatea sa nu o arată. Nu pot să scot în evidență niciun detaliu concret al modestiei sale profunde, pentru că simplitatea i-a umplut viața de naturalețe. Nu surprindea prin nimic, pentru că principiul său călăuzitor era: a supranaturaliza totul cu simplitate și, în plus, cu bucurie, ceea ce este cel mai dificil”.

Așa lucrează mereu harul lui Dumnezeu în oameni. Face viața lor supranaturală, fără să anihileze sau să afecteze umanul. Doar cel care se încrede în harul lui Dumnezeu poate fi pe deplin om.